

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jure Marguč

**Sistem zaščite in reševanja na Hrvaškem ter vzroki in morebitne posledice
nesreče na Kornatih 2007**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jure Marguč

Mentor: red. prof. dr. Marjan Malešič

Somentor: doc. dr. Uroš Svete

**Sistem zaščite in reševanja na Hrvaškem ter vzroki in morebitne posledice
nesreče na Kornatih 2007**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

*»Poslušaj, kako grmi, kako se morje peni,
spršašuje te, če si pozabljen.
Za njih pomoli, naj bratje vedo,
herojev se nikoli ne pozabi.«*

Thompson

SISTEM ZAŠČITE IN REŠEVANJA NA HRVAŠKEM TER VZROKI IN MOREBITNE POSLEDICE NESREČE NA KORNATIH 2007

K razvoju sodobnega sistema kriznega upravljanja in vodenja so Republiko Hrvaško pripeljale spremenjene varnostne in družbene razmere ter intenzivnost nevojaških virov ogrožanja in posledično zmanjševanje pomena klasičnih vojaških virov ogrožanja.

V poletnih mesecih leta 2007 so Republiko Hrvaško prizadeli hudi požari, ki so kasneje prerasli v eno največjih tragedij hrvaških gasilcev. Med gašenjem požara na enem izmed otokov Kornatov konec avgusta 2007 je na kraju požara umrlo šest gasilcev, ostalih šest pa kasneje za posledicami hudih opeklin. Gasilci iz Šibenika, Vodice in Tisnega so bili stari med 17 in 52 let, dva sta bila mladoletna. Poleg gasilcev, ki so nesrečno končali, je nastala tudi velika gmotna škoda, ki so jo povzročili požari. Ob tem se postavlja vprašanje učinkovitosti delovanja sistema zaščite in reševanja v Republiki Hrvaški, predvsem Državne uprave za zaščito in reševanje, ki je odgovorna za koordinacijo, pripravo, načrtovanje in vodenje operativnih sil zaščite in reševanja. Veliko vprašanj, ki zadevajo nosilce odgovornosti tragedije, pa še danes ni rešenih.

Ključne besede: sistem kriznega upravljanja in vodenja, požar, smrt gasilcev, sistem zaščite in reševanja, Državna uprava za zaščito in reševanje

PROTECTION AND RESCUE SYSTEM IN CROATIA – THE CAUSES AND POSSIBLE CONSEQUENCES OF THE 2007 KORNATI ACCIDENT

The Republic of Croatia started developing a modern crisis management system in order to adapt to the evolving social and security situation and the growing gravity of non-military threats, which had begun to dwarf the conventional military threats.

In the summer of 2007, severe fires hit Croatia, precipitating one of the worst tragedies in the history of the Croatian fire service. While trying to quench the blaze at one of the Kornati islands at the end of August 2007, six firefighters laid down their lives, while six more succumbed to severe skin burns later on. Aged from 17 to 52, two among them minors, they came from Šibenik, Vodice and Tisno. In addition to the lost lives, the fires also caused extensive material damage. All this raises the question of the effectiveness of the protection and rescue system in Croatia, particularly the National Rescue and Protection Directorate, which is charged with the coordination, preparation, planning and management of protection and rescue operations. Many questions concerning accountability for the tragedy remain unanswered to this day.

Keywords: crisis management, fire, firefighter death, protection and rescue system, National Rescue and Protection Directorate

KAZALO

1 UVOD IN METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	6
2 OPREDELITEV TEORETIČNIH IZHODIŠČ	7
2.1 KRIZA.....	7
2.2 KRIZNO UPRAVLJANJE IN VODENJE	10
2.3 KRIZNO KOMUNICIRANJE KOT NALOGA KRIZNEGA UPRAVLJANJA IN VODENJA	10
3 SISTEM ZAŠČITE IN REŠEVANJA V REPUBLIKI HRVAŠKI	12
3.1 NACIONALNI CENTER ZA UPRAVLJANJE SISTEMA ZAŠČITE IN REŠEVANJA	14
3.2 CIVILNA ZAŠČITA.....	15
3.3 DRŽAVNA UPRAVA ZA ZAŠČITO IN REŠEVANJE.....	15
4 POŽARI NA HRVAŠKEM 2007	16
5 POŽAR NA KORNATIH.....	17
5.1 TRAGEDIJA NA KORNATIH.....	18
5.2 VZROK ZA TRAGEDIJO	18
5.2.1 REZULTATI PREISKAV.....	19
5.3 ODGOVORNOST ZA TRAGEDIJO.....	20
5.3.1 PROCES PROTI DRAŽENU SLAVICI.....	20
5.4 POSLEDICE TRAGEDIJE	22
5.4.1 SPOMINSKO OBELEŽJE	22
5.4.2 PODROČJE OPREME IN PRIPRAVLJENOSTI NA POŽARE.....	23
5.4.3 ODŠKODNINE.....	23
6 PRIMER KORNATI DANES.....	24
7 POŽAR NA KORNATIH 2007- PRESOJA NESREČE Z VIDIKA TEORIJE O KRIZI	25
7.1 KRIZNO KOMUNICIRANJE V NESREČI NA KORNATIH 2007 ZNOTRAJ SISTEMA KRIZNEGA UPRAVLJANJA IN VODENJA.....	26
7.2 MEDIJIZACIJA NESREČE.....	26
8 ZAKLJUČEK.....	28
9 LITERATURA.....	31

1 UVOD IN METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

Sodobne države razvijajo sisteme civilne varnosti, katerih glavni cilj je zagotoviti varnost državljanov ob sodobnih virih ogrožanja ter ob naravnih in drugih nesrečah. Na današnjo varnostno politiko Republike Hrvaške je vplivala vojna, ki je bila posledica referendumске odločitve njenih prebivalcev o samostojnosti. Vojna je trajala od leta 1991 do leta 1995. Po vojni so se začele pojavljati grožnje, predvsem v obliki socialno-ekonomske ogroženosti, organiziranega kriminala, okoljskih vplivov, beguncev, neurejene manjšinske politike ter druge oblike groženj varnosti. Z izvajanjem reform na ekonomsko-političnem in vojaškem področju se je Republika Hrvaška začela približevati mednarodnim organizacijam, kot sta EU in NATO.

Vojaška grožnja se kot glavni dejavnik ogrožanja nacionalne varnosti Republike Hrvaške umika drugim sodobnim izzivom. Posledično vse bolj pomembna postaja civilna obramba, ki se usmerja tudi na nevojaške vire ogrožanja varnosti in je tako poleg vojaške obrambe ključna komponenta obrambnega sistema. Ena njenih glavnih nalog postaja sodelovanje v tako imenovanem sistemu kriznega upravljanja in vodenja, do česar so jo pripeljale sodobne grožnje varnosti. Pravtako so sodobni izzivi tisti, ki dandanes zahtevajo stalno prilagajanje sistema zaščite in reševanja.

V letu 2007 so v poletnih mesecih Hrvaško prizadeli hudi požari, ki so kasneje prerasli v največjo tragedijo hrvaških gasilcev. V požarov na enem izmed Kornatskih otokov je življenje izgubilo dvanajst hrvaških gasilcev.

Vse od takrat pa do danes še vedno obstajajo odprta in nerazrešena vprašanja okoli vzrokov in odgovornosti vpletenih za nastanek tragedije, ki je zaznamovala hrvaško gasilstvo. Kakor večino kriz, ki so nastale kot posledica večjih nesreč oziroma katastrof, so tudi ta dogodek podrobno spremljali množični mediji. Prav tragičnost omenjenega dogodka je povzročila veliko zanimanje širše javnosti in medijev glede vzrokov nastanka nesreče.

V diplomski nalogi se bom ukvarjal s preučevanjem kriznega odzivanja sistema za zaščito in reševanje v Republiki Hrvaški na primeru nesreče na Kornatih leta 2007. Osredotočil se bom predvsem na preučevanje kriznega upravljanja in vodenja v omenjeni nesreči s strani takratnega poveljnika šibeniško-kninskih gasilcev Dražena Slavico. Poskušal bom opredeliti

vzroke, okoliščine in morebitne posledice posredovanja v nesreči na Kornatih leta 2007. Obenem bom posebno pozornost posvetil kriznemu komuniciranju glavnih akterjev kriznega upravljanja ter vprašanju odgovornosti za smrt gasilcev, zaradi katere je bil v medijih najbolj izpostavljen prav Dražen Slavica.

Diplomsko delo je sestavljeno iz uvoda, jedra in zaključka. V uvodu opredelim namene in cilje diplomskega dela ter predstavim metodološko-hipotetični okvir. V jedru predstavim nekatera teoretična izhodišča s področja upravljanja in vodenja v kriznih situacijah, sistem zaščite in reševanja Republike Hrvaške (aktivnosti, naloge, nosilce priprav, operativne sile), orišem vzroke in morebitne posledice nesreče na Kornatih 2007, predstavim nosilce odgovornosti nesreče ter izpostavim krizno komuniciranje odločevalcev v omenjeni nesreči. V zaključku bo sledil sklep ter opredelitev hipotez.

Pri raziskovanju in analiziranju tragičnega dogodka sem se oprl na naslednji raziskovalni vprašanji: Ali je bil vzrok požara na Kornatih, ki je prerasel v največjo tragedijo hrvaških gasilcev, izključno naraven ter ali je bil gasilski poseg na nenaseljenem območju Kornatov, na katerem so se ponesrečili gasilci, upravičen?

Pri izdelavi diplomske naloge bom uporabil več različnih družboslovnih raziskovalnih metod preučevanja. S pomočjo študije primera, analize in interpretacije primarnih ter sekundarnih virov se bom seznanil z obravnavano problematiko. Z analizo primarnih virov bom preučil uradne dokumente, kot so zakoni in strategije s področja zaščite in reševanja v Republiki Hrvaški. Sestavni del analize empiričnih podatkov pa bodo v večini predstavljali časopisni članki in uporabni viri s področja požarov na Hrvaškem in dogodkov na Kornatih leta 2007 z medmrežja. V zaključku si bom s sintezo pomagal pri združevanju pravnih okvirjev s področja zaščite in reševanja ter empiričnih spoznanj pri sprejemanju oziroma zavračanju hipotez.

2 OPREDELITEV TEORETIČNIH IZHODIŠČ

2.1 KRIZA

Učinkovito soočanje sistemov upravljanja in vodenja s problematiko reševanja sodobnih kriz je v današnjem času postalo prioriteta nacionalnovarnostne politike sodobnih držav. Kompleksnost in intenzivnost kriz se kaže predvsem v množičnosti definicij tega pojava.

Po Prezlju (Prezelj 2005, 46-47) je kriza kompleksne narave in se pojavi v obliki naravne nesreče, političnega ali vojaškega konflikta, gospodarskih problemov, kriminala, terorizma ali osebnih zdravstvenih ali psiholoških težav. Značilno zanjo je pojavljanje številnih problemov, ogrožanje vrednot, veliko vpletenih političnih akterjev in drugih organizacij ter veliko različnih časovnih vidikov danega pojava. Kriza je tako pojav, ki ogroža temeljne vrednote, in sicer: človeška življenja, suverenost in neodvisnost države, ekonomsko blagostanje, demokracijo, pravno državo, pa tudi bolj specifične vrednote, kot sta osebna in politična prihodnost uradnika ali politične stranke (Grošelj v Malešič 2006a, 78).

Stern (v Grošelj 2003-2004, 228) pa ponuja sintetično definicijo krize, ki pravi, da je kriza situacija, ki izhaja iz spremembe zunanjega ali notranjega okolja določene kolektivitete in jo označujejo tri nujne in zadostne zaznave dela odgovornih odločevalcev: ogroženost temeljnih vrednot, nujnost in negotovost.

Hermann (v Kline 1998, 175) navaja tri elemente razsežnosti, ki opredeljujejo krizo: ogrožanje obstoječe hierarhije vrednot v organizaciji ali populaciji, časovna omejitev za potreben odgovor na krizo in nepričakovanost ter nepredvidenost dogodkov za organizacijo ali populacijo. Medtem ko Malešič (Malešič 2004, 25) to definicijo razširi in pravi, da je kriza situacija, v kateri so ogrožene temeljne vrednote in norme subjekta, na katerega se kriza nanaša. Za krizo so značilni tudi časovni pritisk pri sprejemanju odločitev, negotovost razmer, in stres.

Prav odločanje pod velikim časovnim pritiskom v negotovih razmerah postavlja odločevalce v zelo stresno situacijo. Največkrat se tako ob močnem čustvenem stresu najpogosteje konča normalno, razumno in kontrolirano vedenje, ki se tako umakne nerazumnemu in nepredvidljivemu (Kline 1998, 182).

Glede na definicije lahko opredelimo nekatere ključne lastnosti kriz:

- ogroženost temeljnih vrednot (ozemeljska celovitost, temeljne človekove pravice, človeška življenja itd.);
- zelo omejen razpoložljiv čas za odločanje v razmerah, ki so presenetile ali celo šokirale organe upravljanja in vodenja;
- negotovost razmer;

- večpodročna in večsmerna posledičnost posamezne odločitve, pri čemer je dopustnost napačnih odločitev minimalna ali pa je sploh ni;
- omejena uporabnost preteklih informacij za odločanje in sredstev, na katere se je mogoče pri izbiri ukrepov nasloniti;
- omejena razpoložljivost primernih obstoječih informacijskih virov za odločanje;
- nenehno in nepričakovano pojavljanje vedno novih znamenj in značilnosti krize;
- intenzivnejši notranji in zunanji nadzor nad odločitvami;
- možnost oviranja tistih, ki so za krizo odgovorni ter
- neprestana psihična obremenitev odločevalcev z malo priložnostmi za popuščanje in sprostitev (Malešič 2004, 12-13).

Vendar sta Boin in Lagadec (v Malešič 2006b, 294) mnenja, da krize spreminjajo svojo obliko ter postajajo vse bolj zapletene in med seboj povezane. Po njunem mnenju kriza postaja notranja značilnost sodobnih družb, na spremenjene sodobne krize pa vplivajo predvsem dolgoročni procesi, kot so globalizacija, množično komuniciranje, razslojevanje sodobne družbe ter pojemanje avtoritete državne oblasti.

Prav tako Boin in Lagadec (v Malešič 2006b, 294) opredelita ključne značilnosti sodobnih kriz, in sicer:

- imajo velik vpliv na velik delež prebivalstva posamezne države;
- prinašajo visoke ekonomske stroške, ki presegajo običajne zavarovalniške zmogljivosti;
- povzročijo učinek »snežne kepe«;
- sistemi kriznega upravljanja in vodenja sprejemajo napačne in nepotrebne ukrepe;
- povzročajo izjemno visoko stopnjo negotovosti;
- trajajo daljše obdobje, pri čemer se viri ogrožanja spreminjajo;
- povzročijo veliko število akterjev na kraju dogajanja;
- prinašajo raznovrstna tveganja in
- razkrijejo probleme komuniciranja, in sicer odgovornih akterjev z množičnimi občili, z javnostjo, z žrtvami in celo z javnostjo, ki je časovno in prostorsko precej oddaljena od kraja dogajanja.

Odziv na krizo je v veliki meri odvisen od stopnje razumevanja teh treh elementov: splošno družbeno in politično okolje, v katerem se zgodi nesreča (kriza); organizacijska kultura in notranje okolje v organizaciji, ki je soočena s krizo ter človekova narava – odzivi ljudi, posameznikov in skupin, vpletenih v krizo, njen pojav, njeno odpravljanje in komuniciranje, povezano z vsemi navedenimi procesi (Kline 1998, 176).

2.2 KRIZNO UPRAVLJANJE IN VODENJE

Krizno upravljanje in vodenje je dejavnost sistema kriznega upravljanja in vodenja, ki kot del sistema nacionalne varnosti postaja vse pomembnejši v odgovoru na izzive kompleksnih sodobnih groženj. Tako je ob pojavu krize najpomembnejše, da je država oziroma organizacija pripravljena na krizo in se je sposobna soočiti z nastalimi problemi.

Eden glavnih izzivov sistemov kriznega upravljanja in vodenja tako ostaja vprašanje, kako vzdrževati zadovoljivo raven krizne pripravljenosti v družbah z nizko ravniyo tveganja (Grošelj v Malešič 2006a, 75).

Boin in 't Hart (v Malešič 2004, 14) krizno upravljanje in vodenje opredelita kot oblikovanje postopkov, dogovorov in odločitev, ki vplivajo na potek krize, obsega pa organizacijo, priprave, ukrepe in razporeditev virov za njeno obvladovanje. Krizno upravljanje in vodenje se običajno odvija v organizacijskem kaosu, pod pritiskom množičnih občil, v stresnih razmerah in ob pomanjkanju natančnih informacij. Medtem ko Mortensen (v Malešič 2006b, 294) krizno upravljanje in vodenje razume kot skupek sistematičnih operativnih sredstev namenjenih preprečevanju pojava in razvoja kriz, zmanjševanju vpliva kriz na človeka in družbene strukture ter optimiziranju naporov za ponovno vzpostavitev normalnosti v človeku, medčloveških odnosih in družbi.

Poleg tega pa Porfiriev in Svedin (v Malešič 2006b, 297) trdita, da sta verodostojnost in legitimnost akterjev kriznega upravljanja in vodenja pri množičnih občilih in v očeh javnosti ključna naloga uspešnega vodenja in upravljanja v krizi.

2.3 KRIZNO KOMUNICIRANJE KOT NALOGA KRIZNEGA UPRAVLJANJA IN VODENJA

Komuniciranje je izjemno pomemben element v procesu reševanja krize in tako je nesreča vsake vrste vedno tudi informacijska nesreča, saj ustvari nenadno in močno potrebo po

informiranju, hkrati pa poruši običajne, obstoječe kanale komuniciranja. Tako dobivajo odnosi z javnostjo v procesu vodenja krize vse večji pomen (Kline 1998, 182).

Ljudje v kriznih situacijah ne zdržimo dolgo časa brez informacij, zato Grošelj (v Malešič 2006a, 79) to analitično temo opredeli kot analiziranje procesov kriznega komuniciranja na naslednjih ravneh: prenos informacij znotraj sistema kriznega upravljanja in vodenja; odnosi med akterji kriznega upravljanja in vodenja ter mediji; komuniciranje akterjev kriznega upravljanja in vodenja s prizadetim prebivalstvom. Medtem ko Novak (v Malešič 2006b, 296) v svoji študiji krizno komuniciranje opredeli kot področje odnosov z javnostjo, ki zajema predvidevanje možnih kriznih dogodkov in pripravo nanje, reševanje kriz in komuniciranje s prizadetimi in drugo javnostjo organizacije ter pokrizno ocenjevanje ukrepov.

Krizno komuniciranje zahteva hiter pretok kriznih informacij v več smereh: od samega kriznega območja do odločevalcev, med samimi odločevalci ter med odločevalci in drugimi udeleženci, kot so prizadeti v nesreči in množični mediji. Področje kriznega komuniciranja tako zajema pridobivanje in obdelavo informacij, prenos informacij, komunikacijske odnose med akterji kriznega upravljanja ter vodenje in prenos informacij med ključnimi odločevalci in javnostmi (Malešič 2004, 443). Coombs (v Malešič 2006b, 296) je mnenja, da morajo biti akterji kriznega upravljanja in vodenja sposobni presoditi informacijske potrebe ter potrebe po virih v krizni situaciji. Ob pojavu krize se v javnosti ustvari informacijska praznina, ki jo morajo akterji kriznega upravljanja in vodenja hitro in z natančnimi informacijami zapolniti. Pri tem morajo znati izbirati informacije in jih razvrščati po pomenu.

Newlove, Stern in Svedin (v Malešič 2006b, 295) med drugim opozarjajo, da se vloga množičnih občil v krizni situaciji povečuje. Množična občila so tista, ki pomagajo ustvarjati, oblikovati in končati krizo. Ker ima kriza v veliki meri opraviti z zaznavo, kar med drugim privlači medijsko pozornost, v veliki meri določa, kaj razumemo pod krizo. Učinkovito krizno komuniciranje je tako postalo bistveni del kriznega upravljanja in vodenja.

Zaradi tekmovalnosti med mediji je velikokrat zlorabljena pravica do svobode govora. Mediji ne poročajo vedno v interesu celotne javnosti. Razpeti so med škandale in trivialnosti, ki zabavajo potrošnike, ter odgovorno in uravnoteženo zadovoljevanje potreb državljanov po informacijah (Kline 1998, 177). Prav zaradi tega lahko pri izvajanju kriznega komuniciranja govorimo o štirih prvinah kriznega komuniciranja: sposobnost vzpostavitve sočutnega odnosa

do javnosti; strokovnost in verodostojnost komunikatorja sporočil; odkritost, odprtost in poštenost podajanja informacij ter predanost in dostopnost komunikatorja sporočil (Powers in drugi v Malešič 2006b, 296).

3 SISTEM ZAŠČITE IN REŠEVANJA V REPUBLIKI HRVAŠKI

Krizno upravljanje in vodenje se v primeru naravnih in drugih nesreč večjih razsežnosti v Republiki Hrvaški izvaja preko različnih akterjev sistema za zaščito in reševanje. Na tem področju je Sabor novembra 2004 sprejel *Zakon o zaščiti in reševanju*¹.

Sistem zaščite in reševanja (v nadaljevanju ZiR) je redna dejavnost v Republiki Hrvaški (v nadaljevanju RH) in načeloma uporablja sredstva iz redne uporabe brez dodatnega dopolnjevanja.

ZiR je zakonsko definiran kot oblika pripravljavanja in sodelovanja udeležencev zaščite in reševanja pri reagiranju na katastrofe² in večje nesreče, ki tako zaobsega organiziranje, pripravljavanje in sodelovanje operativnih sil zaščite in reševanja v preventivi, pripravljenosti, reagiranju na katastrofe in odvratanju možnih vzrokov in posledic katastrof.

V prvi vrsti je Vlada RH (v nadaljevanju Vlada) odgovorna za upravljanje in učinkovito funkcioniranje ZiR v primeru katastrof medtem ko so za urejanje, načrtovanje, organiziranje, financiranje in izvajanje zaščite in reševanja odgovorne enote lokalne (občine) in regionalne samouprave (županije). Prav tako pa je Vlada tista, ki na predlog ravnatelja Državne uprave za zaščito in reševanje (v nadaljevanju Uprava) razglasi katastrofo.

V Zakonu so opredeljene osnovne naloge sistema, in sicer:

- presojanje o morebitnih grožnjah in njihovih posledicah;
- načrtovanje in pripravljavanje na reagiranje;

¹ Z dopolnitvami leta 2007 (Narodne novine 79/07) in 2009 (Narodne novine 38/09).

² V 3. členu Zakona o zaščiti in reševanju je določeno, da je »katastrofa vsak naraven ali tehnično-tehnološki pojav na območju RH, ki z obsegom ogroža zdravje in življenje državljanov, premoženje, okolje in katerega nastanek ni mogoče preprečiti z redno dejavnostjo organov državne uprave ter obstoječih sil zaščite in reševanja s področja lokalne in regionalne samouprave. Katastrofa, mišljena v okviru zakona, obsega tudi posledice vojnih razmer in groženj terorizma«.

- reagiranje v primeru katastrof in večjih nesreč;
- izvajanje ukrepov za odstranitev posledic in normalizacijo življenja na prizadetem območju.

Izpolnitev teh nalog pa poteka na več ravneh:

- identifikacija nevarnosti, ocena učinka, ocenjevanje stanja operativnih sil zaščite in reševanja, ocena ogroženosti ter načrt ukrepov, postopkov in delovanja;
- vodenje evidence vseh vzrokov in ogroženosti;
- trajno organiziranje, pripravljane, usposabljanje, urjenje in izpopolnjevanje udeležencev zaščite in reševanja;
- alarmiranje državljanov in obveščanje glede nevarnosti dogodka;
- obveščanje udeležencev zaščite in reševanja o ogroženosti, zmožnostih, načinih, ukrepih in aktivnosti zaščite in reševanja;
- aktiviranje in delovanje operativnih sil;
- izvajanje nalog zaščite in reševanja v sodelovanju s pristojnimi organi drugih držav in mednarodnih organizacij, skladno s podpisanimi mednarodnimi sporazumi;
- informiranje javnosti;
- organiziranje učinkovitega spremljanja morebitnih vzrokov in potencialno nevarnih situacij.

Operativne sile zaščite in reševanja so tako sestavljene iz: štaba zaščite in reševanja na lokalni, regionalni in državni ravni; služb in osrednjih organov Uprave, ki se z zaščito in reševanjem ukvarjajo v okviru svoje redne dejavnosti; gasilskih poveljstev in enot; poveljstev in enot v sestavi civilne zaščite ter služb in pravnih oseb, ki se z zaščito in reševanjem ukvarjajo v okviru redne dejavnosti. Prav tako se po potrebi v operativne sile zaščite in reševanja vključijo tudi oborožene sile RH in policija.

Med drugim morajo v pripravi in izvedbi aktivnosti zaščite in reševanja obvezno sodelovati tudi hrvaška gorska reševalna služba, hrvaški Rdeči križ, hrvaška gasilska skupnost, hrvaška Zveza za tehnično kulturo, kinološka, speleološka in druga združenja in pravne osebe ter

ustanove, ki jih uvede Vlada s ciljem sodelovanja v aktivnostih zaščite in reševanja, ko to zahteva Uprava.

Področje zaščite in reševanja se s ciljem ohranjanja in krepite varnosti ter zaupanja med sosednjimi državami in državami v regiji vse bolj razvija v smeri krepitev mednarodnih bilateralnih in multilateralnih sodelovanj. RH je tako vključena v aktivnosti znotraj zveze Nato, Partnerstva za mir, Pakta o stabilnosti Jugovzhodna Evrope ter nekaterih posameznih aktivnih regionalnih pobudah na tem področju (Ministrstvo za obrambo RH 2002).

3.1 NACIONALNI CENTER ZA UPRAVLJANJE SISTEMA ZAŠČITE IN REŠEVANJA

V skladu s Strategijo obrambe RH iz leta 2002 z aktivnostmi zaščite in reševanja načeloma upravlja Vlada, ki pa lahko pod določenimi pogoji osnuje posebno telo za upravljanje sil in dejavnosti imenovano Nacionalni center za upravljanje zaščite in reševanja s stalnim profesionalnim jedrom (v nadaljevanju Center). To telo se lahko prav tako aktivira v primeru angažiranja lastnih sil za pomoč drugim državam.

Center sestavljajo podpredsednik in posamezni ministri vlade, predstavniki najpomembnejših organov državne uprave, poveljnik Civilne zaščite RH in predstavnik oboroženih sil. Stalno strokovno jedro pa sestavljajo strokovnjaki s področja zaščite in reševanja, ki se v sklopu vladne administracije zberejo v okviru Centra.

Nacionalni center odgovarja Vladi RH pri izvajanju naslednjih nalog: predlogi normativnih rešitev na področju zaščite in reševanja; usklajevanje civilno-vojaškega kriznega upravljanja; izdelava predlogov in načrtov za izvajanje zaščite in reševanja; mednarodno sodelovanje; predlogi financiranja priprav za zaščito in reševanje; predlogi načrtov razvoja na področju zaščite in reševanja; izpopolnjevanje, usposabljanje, opremljanje v nujnih primerih civilne zaščite; predlogi sestave civilne zaščite na področju RH z natančno opredeljenimi elementi, nosilci, načrti in pristojnostmi ter predlogi njihovega financiranja; nadzor dejavnosti vseh nosilcev izvajanja zaščite in reševanj, ki slednje opravljajo kot poklicno dejavnost; ukrepi zaščite in reševanja, organizacija, usposabljanje in opremljenost vseh organov vodenja in poveljevanja civilni zaščiti ter načrtovanje in izvajanje vaj na področju zaščite in reševanja.

V mirnodobnem času Center samo usklajuje aktivnosti različnih nosilcev, ki zaščito in reševanje opravljajo kot redno dejavnost. V izrednih razmerah pa Center prevzame upravljalno in poveljniško vlogo nad organi z operativnimi pristojnostmi. V tem primeru prevzame vodenje vseh sil, razen oboroženih sil RH.

Pomembno vlogo ima v sklopu Centra tudi komunikacijsko središče, ki z izvajanjem standardnih procedur, z vzpostavitvijo sistema zvez za vse nosilce civilne obrambe in s stalnim dežurstvom zagotavlja temeljne funkcije za delovanje Centra. Komunikacijski center tako skrbi za vzpostavitev, vzdrževanje in razvoj vseh teritorialno nameščenih tehničnih sistemov za javno obveščanje oziroma alarmiranje.

Komunikacijsko središče sprejema vse potrebne organizacijske, zakonodajalne in tehnične ukrepe ter ukrepe za načrtovanje, vzpostavitev in vzdrževanje kakovostnih komunikacijskih storitev za potrebe nosilcev civilne obrambe. V javni telefonski mreži RH se v ta namen uporablja brezplačna pozivna številka 112 kot enotna evropska številka za klic v sili. Organizacijsko in tehnično gledano je komunikacijsko središče skladno z obveznostmi RH na podlagi mednarodnih sporazumov sposobno prevzeti naloge regionalnega komunikacijskega središča za podporo upravljanju večnacionalnih sil zaščite in reševanja v času saniranja posledic v posamezni državi regije.

Strokovno je usposobljen in tehnično opremljen tudi za spremljanje kontaminacije v zraku in vodi.

3.2 CIVILNA ZAŠČITA

Najštevilčnejšo organizirano namensko dejavnost v izvajanju zaščite in reševanja v RH predstavlja civilna zaščita. Vključuje osebno in vzajemno zaščito, ukrepe zaščite in reševanja, organe za upravljanje in vodenje, enote in druge organizirane oblike, ki operativno izvajajo aktivnosti zaščite in reševanja. Center pa je tisti, ki je pristojen za upravljanje in poveljevanje civilni zaščiti (Ministrstvo za obrambo RH 2002).

3.3 DRŽAVNA UPRAVA ZA ZAŠČITO IN REŠEVANJE

Za koordinacijo, pripravo, načrtovanje in vodenje operativnih sil zaščite in reševanja je odgovorna Državna uprava za zaščito in reševanje (DUZS), ki je samostojna, strokovna in upravna organizacija v RH. Uprava je vodilna organizacija na področju zaščite in reševanja ljudi, dobrin in okolja v RH.

V njenem okviru delujejo naslednje službe:

- Služba za civilno zaščito;
- Gasilska služba;
- Služba za sistem 112;
- Učilišče gasilstva, zaščite in reševanja;
- Služba za skupne zadeve.

Samostojne organizacijske enote urada so Kabinet direktorja in Oddelek za notranjo kontrolo. Namen DUZS je organizirati in vzdrževati moderen sistem zaščite in reševanja v RH, ki bo z vsemi razpoložljivimi sredstvi sposoben zagotoviti zaščito ljudi, dobrin in okolja v kriznih razmerah, trpljenju in drugih izzivih sodobne družbe, ter po potrebi prejeti pomoč druge države ali jo nuditi drugim (Državna uprava za zaščito in reševanje RH 2010).

V primeru katastrof in večjih nesreč Uprava v skladu z *Zakonom o zaščiti in reševanju* vodi operativne sile in koordinira delovanje drugih udeležencev v aktivnostih zaščite in reševanja, skrbi za njihovo pravočasno informiranje, nadzira izvajanje predpisanih ukrepov in aktivnosti pri zaščiti in reševanju ter izvaja mobilizacijo za potrebe ZiR. Direktor Uprave pa predpiše organizacijo, kadre, način opremljanja in usposabljanja enot civilne zaščite in enot za opozarjanje prebivalstva.

4 POŽARI NA HRVAŠKEM 2007

Največji požari na Hrvaškem, ki so vzeli tudi življenje 12 gasilcev na otoku Kornat, so se pojavili v poletnih mesecih leta 2007. Takrat je bilo na Hrvaškem (glej tabelo 3.1) po podatkih Ministrstva za notranje zadeve RH skupno zabeleženih 8 945 požarov, ki so povzročili materialno škodo v vrednosti 1 020 938 631 kun. Če leto 2007 primerjamo z letom 2006, lahko iz tabele vidimo, da je bilo takrat 7 117 požarov, ki so povzročili materialno škodo v vrednosti 170 381 839 kun, kar pomeni, da se je število požarov v primerjavi z letom 2006 povečalo za skoraj 26 %, materialna škoda pa kar za 600 %. Pomemben podatek je tudi število umrlih oseb v požarih, ki jih je bilo v letu 2007 največ (51). Navedeni podatki Ministrstva za notranje zadeve RH vključujejo vse tipe požarov – od požarov zemljišč, avtomobilov, stanovanj, vikendov do gozdnih površin (Ministrstvo za notranje zadeve RH 2009).

Po podatkih Zveze gozdarskih društev Hrvaške (Šumarski list 2009, 67) je razvidno, da v tej državi obstajata dve kritični obdobji požarov. Prvo kritično obdobje je konec zime in pa začetek pomladi, ko največ požarov nastane na celinskem področju. Drugo kritično obdobje pa se pojavi poleti v mesecih juliju in avgustu, ko požari v največjem številu nastajajo na kraških in primorskih področjih. V tem obdobju nastane 30,8 % vseh požarov.

Glede na čas pojava požara je pomembno omeniti, da 70 % požarov nastane v času od 10. do 17. ure. V tem intervalu je najbolj kritičen čas nastanka požara med 13. in 15. uro, medtem ko je v večernih urah število nastalih požarov zanemarljivo.

Tabela 3.1: Podatki o požarih in njihovih posledicah od leta 1999 do 2008

Leto	Število požarov			Požgana površina (ha)	Materialna škoda (kn)			Prizadete osebe	
	Skupaj	Objekti	odprt prostor	Skupaj	Skupaj	Objekti	odprti prostor	Mrtvi	poškodovani
1999	7.438	3.606	3.832	15.805	199.408.591	97.237.202	102.171.389	34	124
2000	11.613	3.816	7.797	129.883	2.247.620.465	96.457.550	2.151.162.916	40	201
2001	7.565	3.541	4.024	27.251	518.662.320	107.411.368	411.250.952	44	125
2002	8.052	3.360	4.692	74.945	342.885.195	151.635.218	191.249.978	35	196
2003	10.791	3.867	6.924	77.359	1.879.979.290	151.419.527	1.728.559.763	44	122
2004	6.196	3.341	2.855	8.988	155.707.380	88.271.438	67.435.943	36	121
2005	6.915	3.547	3.368	21.423	147.120.406	80.748.733	66.371.673	34	99
2006	7.117	3.543	3.574	18.785	170.381.839	85.065.104	85.316.735	31	102
2007	8.945	3.490	5.455	67.992	1.020.938.631	151.983.715	868.954.916	51	112
2008	8.008	3.305	4.703	51.334	453.872.886	128.212.148	325.660.738	39	110

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve RH (2009, 2).

V zadnjih desetih letih naj bi na Hrvaškem zgorelo območje veliko za dve Istri, kar je po nekaterih podatkih državo stalo že 1,3 milijarde evrov (Delo 2007a).

5 POŽAR NA KORNATIH

V najhujši tragediji v zgodovini hrvaškega gasilstva je med gašenjem požara na otoku Kornatu, 30. avgusta 2007, na kraju požara umrlo šest gasilcev, ostalih šest pa kasneje za

posledicami hudih opeklin. Med umrlimi sta bila tudi dva mladoletnika. S hudimi poškodbami je preživel le mladi gasilec Frane Lučič iz Tisnega pri Šibeniku (Delo 2008).

5.1 TRAGEDIJA NA KORNATIH

V četrtek, 30. avgusta, je bilo v gašenju požara na otoku Kornat smrtno poškodovanih 6 gasilcev, medtem ko jih je bilo 7 težje poškodovanih. Požar, ki je izbruhnil, je v dolžino meril 7000 m, v širino pa 700 m. V reševanje gasilcev je bil vključen helikopter hrvaške vojske z gorsko reševalno službo ter policija s svojimi plovili. Sedmerico poškodovanih gasilcev so pripeljali v bolnišnico v Zadru, kjer so nato petorico poškodovanih napotili v zagrebško Travmatološko bolnišnico in klinični center Dubrava (Ministrstvo za notranje zadeve RH 2007a).

V strahotnem požaru na otoku Kornatu, o vzroku katerega se še dandanes lomijo kopja, je 30. avgusta 2007 na mestu naravne nesreče umrlo 6 gasilcev: Dino Klarič (33), Ivica Crvelin (52), Ivan Marinovič (32), Marko Stančić (16), Gabrijel Skočič (19) in Hrvoje Strikoman (18). Sedemnajstletni Karlo Ševerdija, Marinko Knežević (52), Tomislav Crvelin (23), Ante Crvelin (24), Josip Lučič (19), Ante Juričev Mikulin (22) in Frane Lučič (23) so bili s težkimi poškodbami prepeljani v bolnišnico v Zadru (Deljanin 2010).

Nesrečo je preživel le Frane Lučič in ta je za hrvaško televizijo povedal, da jih je v enem od kanjonov na Kornatih presenetil močan ogenj, ki je z vetrom nepričakovano spreminjal smer in tako oplazil njega in njegove kolege. Najverjetneje si je življenje rešil s tem, da je nehal bežati, se obrnil v nasprotno smer in stekel skozi plamene na drugo stran. (Tomovič 2007).

Tragedija hrvaškega gasilstva je poleg gasilcev, ki so umrli zaradi požara, zahtevala še eno žrtev. Dolgoletni tajnik in ustanovitelj prostovoljnega gasilskega društva Vodice pri Šibeniku, 67-letni profesor Gordan Alfirev, je namreč nekaj dni pozneje storil samomor. Po navedbah prijateljev in sorodnikov je bil tako hudo potrta zaradi smrti gasilcev, da si je sodil sam (STA v Dnevnik 2007).

5.2 VZROK ZA TRAGEDIJO

Za izbruh požara je državno tožilstvo v Šibeniku ovadilo dvajsetletnega sezonskega delavca v Nacionalnem parku Kornati Paška Petrino, ki naj bi v suho travo odvrigel cigaretni ogorek in tako usodno vplival na razplet dogodkov na Kornatih. Obtožnica ga je bremenila, da je 30. avgusta med 11:00 in 11:30 na otoku Kornat kot zaposlena oseba v Nacionalnem parku

Kornati odvrigel cigaretne ogorek v suho travo in rastlinje, čeprav je vedel, da zaradi suhe trave in rastlinja, visokih temperatur in dolgotrajne suše ter močnega vetra lahko pride do požara ter ogrožanja ljudi in premoženja. Kljub njegovemu prepričanju, da se to ne more zgoditi, je kasneje v požaru nesrečno izgubilo življenje 12 gasilcev (Državno tožilstvo RH 2007).

Paško Petrina je bil po enomesečnem priporu izpuščen, saj ni bilo dovolj materialnih dokazov za njegovo nadaljnje pridržanje. Pri 17 najdenih cigaretne ogorkih na mestu izbruha požara DNK ter odtisi na odvrženi cigaretne škatli osumljenemu niso ustrezali (Huljev 2007).

Zaradi napak pri načrtovanju gašenja požara in ravnanja v času omenjene gasilske akcije je tožilstvo poleg Paška Petrine bremenilo tudi poveljnika operacije Dina Klariča, ki je umrl na Kornatu, in poveljnika šibeniško-kninskih gasilcev Dražena Slavico. Slavica naj ne bi ravnal po predpisih, medtem ko naj bi bil Klarič odgovoren za napačno oceno situacije na terenu (Delo 2007b).

5.2.1 REZULTATI PREISKAV

Na zaprti seji hrvaškega Sveta za nacionalno varnost, na kateri je sodeloval celoten državni vrh RH, so bili v poročilu predstavljeni predhodni rezultati preiskave o vzrokih za tragedijo. Ti so pokazali, da je do tragedije najverjetneje prišlo zaradi "*spleta nesrečnih okoliščin*". Ob tem je policijski strokovnjak Andro Vrdoljak pojasnil, da se je požar z veliko hitrostjo širil na območje, kjer je bilo 13 gasilcev. Te je dosegel v kotlini, iz katere ni bilo izhoda. Hitrost požara na otoku naj bi po njegovem pričevanju bila približno štiri kilometre na uro, v kotlini, kjer se je zgodila največja tragedija hrvaškega gasilstva, pa celo 72 kilometrov na uro. Preiskava je še pokazala, da so gasilci, potem ko so jih s helikopterjem prepeljali v kotlino, hoteli oditi do vodnega zbiralnika na drugi strani kotline, vendar jih je požar prehitel (Delo 2007b).

Hrvaško notranje ministrstvo je 25. oktobra 2007 objavilo novico, da bo največjo tragedijo hrvaškega gasilstva preiskovala interdisciplinarna skupina strokovnjakov pod vodstvom Branka Smrekarja (Ministrstvo za notranje zadeve RH 2007b), ki je kasneje po polletnem preiskovanju Svetu za nacionalno varnost poslala kar 600 strani dolgo poročilo. V njem je bilo zapisano, da je vzrok za tragedijo naravni pojav, tako imenovano izgorevanje nehomogene plinske zmesi. Ta fenomen se je že leta 2000 pojavil v bližini mesta Palasca na

Korziki in leta 2003 blizu avstralske Canberre. Kot posledica večurnega požara je nastala zmes plinov: vodika, metana, etana, ogljikovega monoksida in metanola. Ko so zmes kasneje dosegli ognjeni zublji, pa naj bi po mnenju strokovnjakov izbruhnil tako imenovani eruptivni požar. Ob tem so v obrazložitvi še zapisali, da lahko pri omenjenem fenomenu temperature presežejo 1200 stopinj Celzija (Jurkovič 2008).

Strokovnjaki so med drugim zatrjevali, da gasilci zaradi hitrega širjenja ognjenih zubljev niso imeli nobene možnosti za preživetje. V trenutku izbruha požara je na otoku pihal veter s hitrostjo 15 metrov na sekundo, zato je trajalo samo okoli 80 sekund, da je ogenj zajel skupino gasilcev, ki jih je helikopter odložil na otoku. Kljub opremljenosti vrhunske kakovosti je bila izpostavljenost sili več kot 2800 kilovatov toplotne energije pogubna za gasilce. (Munda 2008).

Za tragično smrt dvanajstih hrvaških gasilcev na otočju Kornati tako ni bila kriva človeška napaka, ampak je bil vzrok za tragedijo naraven nepričakovan izbruh ognja.

5.3 ODGOVORNOST ZA TRAGEDIJO

Zaradi napak pri načrtovanju gašenja požara in ravnanja v času omenjene gasilske akcije je odgovornost v prvi vrsti bremenila poveljnika šibeniško-kninskih gasilcev Dražena Slavico, ki naj ne bi ravnal po vseh predpisih.

Del odgovornosti za smrt gasilcev po mnenju nekaterih nosi tudi pilot helikopterja, ki je odgovoren za spuščanje ljudi na teren. V tem primeru je zaščitil helikopter, gasilcev pa ne (RTVSLO 2007).

Za vso tragedijo pa nekateri obtožujejo hrvaško obrambno ministrstvo in pa upravo Nacionalnega parka Kornati. Obrambno ministrstvo naj bi naredilo največ napak, saj v sezoni požarov nista bili uporabni kar dve gasilski letali za gašenje požarov, medtem ko so eno poslali na pomoč pri gašenju požarov v Grčiji. Uprava Nacionalnega parka Kornati pa ni zagotovila rezervoarjev z vodo (Munda 2008).

5.3.1 PROCES PROTI DRAŽENU SLAVICI

Državno tožilstvo v Šibeniku je 2. decembra 2008 vložilo obtožnico proti nekdanjemu gasilskemu poveljniku Draženu Slavici zaradi hudega kaznivega dejanja zoper splošno

varnost ljudi in premoženja. Tožilstvo ga je bremenilo, da je dne 30. 8. 2007 okoli 11:50, ko je dobil obvestilo o požaru v Nacionalnem parku, zapovedal, da se organizira skupina gasilcev iz poklicne službe Šibenik ter prostovoljnih gasilskih društev iz Tisnega, Vodice in Zablača za gašenje tega požara. Obtožnica ga bremeni, da je kršil več zakonov, med drugim *Zakon o varnosti pri delu*, *Zakon o gasilstvu* ter *Zakon o zaščiti pri delu*. Čeprav je vedel, da vsi gasilci niso bili usposobljeni za gašenje požara, kakršen je izbruhnil na otoku, je ukazal vkrcanje na helikopter. Kot trdi tožilstvo, je Slavica vedel, da so bili za desant izurjeni le trije gasilci (Dino Klarič, Ivan Marinovič in Nenad Alviž), ostali pa ne bi smeli sodelovati v takšni gasilski akciji. Med njimi sta bila tudi dva mladoletnika in oseba na civilnem služenju vojaškega roka.

Slavica poleg tega ni upošteval poročila gasilskega poveljnika enote Dina Klariča po prihodu na Kornate, ki je opozarjal na razsežnost in nevarnost požara ter slabo komunikacijsko vez. Še več, Slavica je gasilsko letalo kanader s Kornatov preusmeril na drug požar. Pilot kanaderja je sprva zavrnil ukaz, zaradi razsežnosti požara, nato pa deloval po navodilih nadrejenega. Tožilstvo dodaja, da je Slavica kljub dejstvu, da je bil dvakrat obveščen o razsežnosti požara, odredil, da se kanader s tega požara preusmeri na drug požar, in s tem deloval v nasprotju z Načrtom intervencij v primeru velikih požarov na odprtem prostoru na ozemlju RH. Ker na otok ni poslal dodatnih sil, je s tem svojim dejanjem zavestno ogrožal življenje gasilcev. Prav tako ni deloval v skladu z *Zakonom o zaščiti in reševanju* in o dogodku obvestil pristojni Center 112 v Šibeniku. Svojemu nadrejenemu pa bi naj lažno prikazal stanje na požarišču, na podlagi katerega je bil nato na otok Kornat poslan helikopter za poizvedovanje. Helikopter zaradi svoje neustrezne opremljenosti ni mogel hitro ukrepati in pomagati nesrečnim gasilcem. Zaradi zgoraj navedenih dejstev je prišlo do resnih posledic.

Na požarišču so življenje izgubili Dino Klarič, Ivica Crvelin, Ivan Marinovič, Gabriel Skočič, Hrvoje Strikoman in mladoletni Marko Stančić, po resnih poškodbah pa so pozneje v bolnišnici umrli še Marinko Knežević, Tomislav Crvelin, Ante Crvelin, Josip Lučić, Ante Juričev Mikulin in mladoletni Karlo Ševerdija. Frane Lučić je utrpel hude telesne poškodbe, vendar so mu zdravniki uspeli rešiti življenje (Državno tožilstvo RH 2008).

Preobrat v procesu zoper Dražena Slavico se je bržkone zgodil, ko je bil dne 10. 6. 2009 proti njemu opuščen kazenski pregon. S pomočjo svojega odvetnika Čeda Prodanoviča je Slavica dosegel, da se v celoti prekine kazenski postopek zoper njega. Okrajno sodišče v Šibeniku je

v celoti sprejelo Prodanovičeve argumente in je kljub dejstvu, da je na tisti dan Dražen Slavica brez ustreznega usposabljanja in opreme za gašenje na kraj dogodka požara poslal mladoletnika ter gasilca na civilnem služenju, umaknilo obtožnico. Argumenti, ki so odločili v prid obtoženca so bili osredotočeni na dejstvo, da tožilstvo ni navedlo vzrokov ter posledic dejanj Dražena Slavice, ki bi privedli do nastanka eruptivnega požara. Tako ni bilo navedenega niti vzroka niti posledic, ki bi zaradi malomarnosti okrivljenega botrovalo nastanku eruptivnega požara in s tem grožnje za življenje in zdravje gasilcev. Do takšnega pojava požara in nadaljnih posledic bi prišlo tudi v primeru, če bi obtoženi ravnal v skladu z vsemi predpisi in pravili o ukrepih zaščite. Dejstvo, da so bili na prizorišče požara poslani mladoletnik in pa gasilci, ki niso bili usposobljeni za posredovanje, pa nima ničesar opraviti z nastankom eruptivnega požara (Deljanin 2009).

Dražen Slavica je torej tisti, ki je v primeru kornatske tragedije izpostavljen zaradi napak in pomankljivosti. Kornatska tragedija je postala njegova osebna tragedija in tragedija njegove družine, ki jo je moral zaradi negativnega pritiska javnosti večkrat umakniti iz Šibenika. Navsezadnje je moral zaradi pritiskov iz vseh strani poiskati psihiatrično pomoč (Deljanin 2010).

5.4 POSLEDICE TRAGEDIJE

Iz spoštovanja poginulim in njihovim družinam je na izredni seji vlade premier Ivo Sanader ponedeljek, 3. september, razglasil za nacionalni dan žalovanja (Ministrstvo za notranje zadeve RH 2007c).

Šibeniško-kninski župan Goran Pauk pa je v svoji županiji razglasil sedemdnevno žalovanje ter v šibeniškem gasilskem domu odprl knjigo žalovanja (Jurič 2007).

5.4.1 SPOMINSKO OBELEŽJE

Vlada RH je med drugim v septembru 2009 zadolžila posamezna ministrstva s področja kulture, morja, prometa, prostorske ureditve, da objavijo natečaj za izdelavo spominskega obeležja tragedije na Kornatih (Vlada RH 2009).

Na natečaju je bil izbran arhitekt Nikola Bašič ter njegova zamisel, da bo postavljeno obeležje v obliki dvanajstih križev sestavljenih iz otoškega kamenja. V nekaj več kot dveh mesecih je bil dokončan spominski park, namenjen dvanajstim poginulim gasilcem v kornatski tragediji

leta 2007. Avtor spomenika Nikola Bašič si je zamislil, da bo šest križev postavljenih na mestu, kjer je umrlo šest gasilcev, eden križ postavljen na mestu, kjer je umrl gasilec izven mesta nesreče ter v pravilni formaciji postavljenih pet križev za tiste, ki so umrli v bolnišnici. Pri postavitvi spominskega obeležja in kapelice je sodelovalo več tisoč gasilcev in drugih prostovoljcev s prostora celotne RH (Grubač 2010).

5.4.2 PODROČJE OPREME IN PRIPRAVLJENOSTI NA POŽARE

Žal za premike v organiziranosti sistemov največkrat botrujejo prav katastrofe velikih razsežnosti, ki terjajo življenja nedolžnih prebivalcev in gasilcev.

Spremembe v segmentu protipožarnega udejstvovanja pri gašenju požarov v naravnem okolju se nanašajo na zračne sile, ki so z namenskimi plovili in opremo usposobljene za boj s požari.

Na področju opremljenosti in pripravljenosti za boj proti požarom v naravi iz zraka je RH po dogodkih na Kornatih 2007 namenila večjo pozornost. Vlada RH se je tako odločila za okrepitev zmogljivosti za gašenje požarov iz zraka. Vladna odločitev o okrepitvi flote protipožarnih letal je bila sprejeta novembra 2007. Prva, 62 milijonov dolarjev vredna pogodba je bila podpisana z Bombardierjem o nakupu dveh letal z oznako CL-415. Druga, 7,6 milijona dolarjev vredna pogodba pa je bila podpisana z španskim Air Tractor Europe za nakup treh letal AT-802A »fire boss«. Naknadno je Ministrstvo za obrambo RH julija 2008 z Air Tractor Europe podpisalo še 5 milijonov dolarjev vredno pogodbo o nakupu še dveh enosedeljnikov z oznako AT-802A. Najnovejša dobava protipožarnih letal je stekla 17. junija 2009, ko je Bombardier hrvaškemu vojnemu letalstvu dobavil prvi naročeni CL-415. Letalo je prejelo številko 888 in se takoj vključilo v redne akcije 855. protipožarne eskadrilje hrvaškega vojnega letalstva, ki je v poletju 2009 v svoji sestavi začela z 11 namenskimi letali – šestimi AT-804 in petimi CL-415 (Božinovski 2009).

5.4.3 ODŠKODNINE

Sodišče v Šibeniku je odobrilo odškodninske zahteve svojcev petih umrlih gasilcev, ki so skupaj zahtevali 3,4 milijona kun. Odškodnino bodo po pravnomočnosti odločitve sodišča izplačali mesto Vodice, prostovoljna gasilska društva Vodice in Tisno ter srednja šola v Šibeniku, v katero je hodil umrli mladoletni gasilec iz Tisnega Marko Stančić (STA v Dnevnik).

Frane Lučič, edini preživeli gasilec kornatske tragedije, pa je s tožbo RH, Ministrstva za notranje zadeve in mesta Šibenik po prvotni zahtevi po odškodnini 25 milijonov kun iztržil sedem milijonov kun (Ravlič 2009).

6 PRIMER KORNATI DANES

Po več kot dveh letih in pol žalovanja sorodnikov in prijateljev nesrečnih gasilcev kornatska tragedija še vedno ni dobila sodnega epiloga. Po mesecih analize in zbiranja podatkov s terena je preiskovalna skupina zaključila, da je vzrok za smrt 12 gasilcev potrebno iskati v redkem pojavu, imenovanem eruptivni požar. Tako se je kljub številnim nerazrešenim vprašanjem in nepojasnenim okoliščinam, v katerih so gasilci odšli gasit požar na otok Kornat, pokazalo, da je za njihovo smrt kriv eruptivni požar in nihče drug. Okrajno sodišče v Šibeniku je ovrglo obtožnico zoper Dražena Slavico ter tako čakalo na odločitev vrhovnega sodišča, na katerega se je po prekinitvi kazenskega pregona zoper Slavico pritožilo državno tožilstvo.

Vendar se agonija svojcev umrlih gasilcev in Dražena Slavice po odločitvi vrhovnega sodišča zopet vrača na sodišče. Po poročanju medijev je 25. 1. 2010 Vrhovno sodišče RH ugodilo pritožbi tožilstva in razveljavilo sklep okrajnega sodišča v Šibeniku, ki je v juniju 2009 v celoti zavrnilo obtožbe proti nekdanjemu poveljniku gasilcev Draženu Slavici, katerega obtožnica bremeni hudega kaznivega dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja ter kršenja nekaterih predpisov in zakonov (Deljanin 2010).

Vrhovno sodišče je v svojem poročilu dalo poseben poudarek teoriji eruptivnega požara, ki jo je okrajno sodišče v Šibeniku sprejelo kot edino resnico. Za razliko od slednjega vrhovno sodišče meni, da ta teorija ne more biti podlaga za sprejemanje relevantnih zaključkov glede samih lastnosti in dinamike širjenja požara. Po mnenju vrhovnega sodišča bodo tako morali biti podatki, ki so jih pridobili preiskovalci in govorijo v prid teorije eruptivnega požara, dodatno pojasnjeni in ustrezno dopolnjeni, da bi jih potem lahko sprejeli kot verodostojne. Z zavrnitvijo sklepa okrajnega sodišča se je odprla možnost nadaljevanja preiskave vzrokov tragedije na Kornatih. Sorodniki žrtev so prepričani, da bodo v tem procesu predstavljeni vsi dokazi, ki bodo pripeljali do točnega vzroka tragedije in do tistih, ki so za to nesrečo odgovorni. V procesu, ki se bo nadaljeval po posredovanju vrhovnega sodišča, bi morali po mnenju nekaterih zaradi napak in malomarnosti obravnavati ne samo Dražena Slavico pač pa v obtožnico vključiti tudi sestavo policije, vojske ter Državno upravo za zaščito in reševanje. To naj bi bile institucije, ki bi morale del krivde prevzeti nase. Večino očitkov se v javnosti

nanaša predvsem na račun vojske. Izpostavljeno je bilo zlasti vprašanje smotrnosti pošiljanja specialnih enot na otok tistega popoldneva, točnost podatkov o helikopterjih, ki so jih poslali na otok tega dne, ter vprašanje posredovanja kanaderjev zgodaj zjutraj pred policijskimi preiskovalci, čeprav takrat ni bilo požara. Na sodišču je bilo naknadno celo ugotovljeno, da je potem, ko je vojska s svojim posredovanjem uničila dokaze, policija v preiskavi uporabila napačne podatke (Deljanin 2010).

Vrhovno sodišče je med drugim odločilo tudi, da se sojenje Draženu Slavici prestavi na okrajno sodišče v Zadru, predvsem zaradi mnenja, da bo sojenje v Zadru bolj objektivno kot v Šibeniku, saj tožena stranka in oškodovanci niso s področja zadarske županije (Šimac 2010).

Sorodniki gasilcev tako čakajo na razplet sojenja, ker so prepričani, da bodo na glavni obravnavi uspeli dokazati, da smrt njihovih otrok ni zakrivil naravni pojav, pač pa je za njihovo nesrečo odgovoren nekdo drug.

7 POŽAR NA KORNATIH 2007- PRESOJA NESREČE Z VIDIKA TEORIJE O KRIZI

Pojmovanje krize iz prvega poglavja diplomske naloge vsekakor ustreza kornatski tragediji iz leta 2007. V nesreči, ki bi naj po raziskavah strokovnjakov ustrezala pojmovanju naravne nesreče so se pojavili številni problemi, s katerimi se je soočalo veliko število akterjev in organizacij, organi upravljanja so v času nastanka požara imeli omejen čas za odločanje, prisotna je bila negotovost razmer in neprestana psihična obremenitev odločevalcev. V nesreči je umrlo 12 gasilcev. Vse to priča o tem, da je šlo v tem primeru za resno krizo. Z vidika tipologije kriz glede na način njihovega pojemanja, kjer Rosenthal, Boin in Comfort (v Malešič 2004, 13) govorijo o hitro pojemajočih, katarzičnih in počasi pojemajočih krizah ter krizah s kompleksnimi dolgoročnimi posledicami lahko nesrečo na Kornatih 2007 uvrstimo med hitro pojemajoče krize. Celotno dogajanje se je namreč odvijalo v enem samem dnevu. V širšem pogledu pa je mogoče govoriti tudi o krizi s kompleksnimi dolgoročnimi posledicami. V nesreči gasilcev so se namreč izpostavila kritična vprašanja glede reakcije političnih in uradniških struktur, ki so pokazale, da je stopnja pripravljenosti za soočanje s krizo prenizka.

7.1 KRIZNO KOMUNICIRANJE V NESREČI NA KORNATIH 2007 ZNOTRAJ SISTEMA KRIZNEGA UPRAVLJANJA IN VODENJA

Krizo je torej potrebno najprej dobro razumeti v vseh njenih razsežnostih, šele nato je možno o njej in v njej zadovoljivo komunicirati, tako znotraj organizacije kot med njo in njenimi javnostmi (Kline 1998, 180). Komuniciranje je tako izjemno pomemben element v procesu reševanja krize.

V našem primeru je v nesreči na Kornatih 2007, če izhajajo iz obtožnice proti Draženu Slavici (Državno tožilstvo RH 2008), Slavica prvi dobil informacijo o nastalem dogodku. V vlogi odločevalca v krizi je Dražen Slavica, ko je dobil obvestilo o požaru v Nacionalnem parku, zapovedal, da se organizira skupina gasilcev. Slab prenos informacij znotraj sistema ter slabi odnosi med akterji kriznega upravljanja so se pokazali, ko Slavica ni upošteval poročila gasilskega poveljnika enote Dina Klariča po prihodu na Kornate ter ob neizpolnjevanju ukaza s strani pilota kanaderja. Prav tako pa Slavica ni deloval v skladu z *Zakonom o zaščiti in reševanju* in o dogodku obvestil pristojni Center 112 v Šibeniku. Svojemu nadrejenemu pa naj bi celo lažno prikazal stanje na požarišču, na podlagi katerega je bil nato na otok Kornat poslan helikopter za poizvedovanje. Krizno komuniciranje je bilo s strani takratnega poveljnika šibeniško-kninskih gasilcev Dražena Slavice slabo in zaradi tega se je moral kasneje zagovarjati tudi pred sodiščem. zgoraj navedenih dejstev je prišlo do resnih posledic

Krizno komuniciranje je tako običajno razpeto med verodostojnostjo subjekta in njegovo morebitno pravno odgovornostjo za krizne razmere (Arpan in Pompper v Malešič 2006b, 298).

7.2 MEDIJIZACIJA NESREČE

Kakor je značilno za večino kriz, so tudi to nesrečo, predvsem zaradi tragičnega konca gasilcev budno spremljali množični mediji, preko katerih je o dogajanju v nesreči na Kornatih bilo obveščeno širše prebivalstvo.

V povezavi s kriznim komuniciranjem nekateri avtorji uporabljajo izraz medijizacija, s katerim želijo podariti pomen zaznave krizne situacije in vlogo množičnih občil pri oblikovanju te zaznave (Rosenthal, Boin in Comfort v Malešič 2006b, 295). Mediji torej igrajo vse pomembnejšo vlogo v kriznem upravljanju in vodenju, saj vplivajo na javno podobo dogodkov in tudi na način, na katerega se oblasti ukvarjajo s krizo. Torej je ključnega

pomena, da akterji kriznega upravljanja in vodenja razvijejo produktiven odnos z množičnimi občili, brez manipuliranja in prisile (Malešič 2006b, 295).

Strokovna in laična javnost je takoj po tragediji začela iskati odgovore, kako in zakaj je nedolžen travniški požar postal tako smrtonosen. V ospredje so se v medijih pričakovano postavili sorodniki umrlih, ki se niso in se ne morejo sprijazniti z rezultati preiskave skupine strokovnjakov. Po mnenju večine staršev umrlih gasilcev je uradna različica dogodka prikrivala resnične razloge za nesrečo in ščitila odgovorne za tragedijo. Kar nekaj kritik je bilo s strani javnosti namenjeno Državni upravi za zaščito in reševanje zaradi neučinkovitega vodenja sistema zaščite in reševanja v RH, kar se je pokazalo v neprimernem odzivanju na nesrečo ter slabem upravljanju in pomanjkljivem vodenju ob nastanku požara.

Dejstvo je, da se je v medijih začelo intenzivno raziskovanje v iskanje odgovorov o možnih vzrokih nesreče. Pojavile so se različne teorije med katerimi se je največkrat omenjalo odtekanje goriva³ iz helikopterja, eksplozija ostanka bombe NATA⁴ ter teorija, da so gasilci goreli dvakrat, kar v primeru poročanja novinarjev daje občutek, da je bilo v javnost razširjenih kar nekaj nepreverjenih dejstev.

S tem se potrjuje trditev, da so v tem primeru kot pravi Kline (Kline 1998, 183) množični mediji med drugim videli nesrečo kot posebno priložnost za pomoč žrtvam. S tem dejanjem so si skušali dvigniti gledanost, poslušnost ali branost, torej cilje, s katerimi so zadovoljevali predvsem lastne interese, povezane z uspešnostjo poslovanja.

³ Tragedija na otoku Kornat naj bi se zgodila zaradi curljanja kerozina iz vojaškega helikopterja Mi-8 MTV-1. Gorivo naj bi se polilo po gasilcih in se vžgalo (Tališaš 2009).

⁴ Hrvaško javnost je svojo teorijo razburil upokojeni častnik hrvaške vojske Nediljko Pušić, ki je javno objavil svojo tezo, da je bil vzrok za smrt dvanajstih gasilcev na Kornatih, aktiviranje eksplozivnih snovi iz bomb, ki so jih Natova letala odmetavala v Jadransko morje po vojnih operacijah v Srbiji leta 1999 (Blažević 2009).

8 ZAKLJUČEK

Biti gasilec je dandanes velikokrat dolžnost, v kateri profesionalni in prostovoljni gasilci nesebično pomagajo pri zaščiti ljudi, premoženja in okolja ter se ob tem velikokrat znajdejo nekje na meji med življenjem in smrtjo. Tako so bili tudi gasilci iz Šibenika, Vodice in Tisnega 30. avgusta 2007 napoteni na gašenje požara na otoku Kornat, ki je nato preraslo v eno največjih tragedij hrvaških gasilcev. Šest gasilcev je umrlo na kraju požara, ostalih šest pa kasneje zaradi posledic hudih opeklin v bolnišnici. Med gasilci sta bila tudi dva mladoletnika. Poleg gasilcev, ki so nesrečno končali, je nastala tudi velika gmotna škoda.

V požaru na Kornatih so bile pod vprašaj postavljene pomembne vrednote, čas za ukrepanje je bil omejen in okoliščine izrazito negotove. Hitro širjenje požara ter izpostavljenost visokim temperaturam sta bila za gasilce pogubna. Vsa navedena dejstva pričajo o tem, da je šlo v tem primeru za resno krizo, ki je terjala življenje dvanajstih gasilcev. Kompleksen izziv, ki se je pojavil ob nastanku nesreče, je terjal hiter, pravilen in učinkovit odziv, ki bi obenem zagotovil predvsem varno posredovanje gasilcev. Koordinacijo delovanja in poveljevanja je v skladu z zakonom o zaščiti in reševanju prevzel takratni poveljnik šibeniško-kninskih gasilcev Dražen Slavica.

V svoji diplomski nalogi sem se pri raziskovanju in analiziranju oprl na naslednji raziskovalni vprašanja: ali je bil vzrok požara na Kornatih, ki je prerasel v največjo tragedijo hrvaških gasilcev, izključno naraven in ali je bil gasilski poseg na nenaseljenem območju Kornatov, na katerem so se ponesrečili gasilci, upravičen?

Glede prvega raziskovalnega vprašanja je potrebno omeniti, da o okoliščinah in vzrokih tragedije še vedno poteka sodni proces. Preiskovalna skupina strokovnjakov, ki je bila ustanovljena na pobudo Ministrstva za notranje zadeve Republike Hrvaške, je kot vzrok za nesrečo navedla naravni pojav, imenovan izgorevanje nehomogene plinske zmesi. Pri tem gre za redek fenomen, ki je botroval nastanku eruptivnega požara. Vrhovno sodišče je to ugotovitev postavilo pod vprašaj, saj je mnenja, da ta teorija ne more biti podlaga za sprejemanje relevantnih zaključkov glede samih lastnosti in dinamike širjenja požara. Kot sem ugotovil v šestem poglavju diplomske naloge, je vrhovno sodišče z zavrnitvijo sklepa okrajnega sodišča odprlo možnost za nadaljevanje preiskave vzrokov tragedije na Kornatih.

V primeru drugega raziskovalnega vprašanja je bilo potrebno oceniti utemeljenost in smotrnost gasilskega posega na nenaseljenem območju Kornatov, kjer požar ni ogrožal hiš in ljudi. Prav zato se Dražena Slavica sprašuje, ali je bilo nujno na to območje pošiljati gasilce. Upoštevati je potrebno dejstva, da vsi gasilci niso bili usposobljeni za gašenje požara, kakršen je izbruhnil na otoku, ter da sta bila med nesrečnimi gasilci tudi dva mladoletnika in oseba na civilnem služenju vojaškega roka. Na podlagi analize in ocene okoliščin primera lahko zaključim, da posredovanje ni bilo nujno ter v nasprotju s strokovnimi kriteriji za tak poseg.

Pri iskanju krivca so bili v javnosti najbolj izpostavljeni Paško Petrina, umrli Dino Klarič ter takratni poveljnik šibeniško-kninskih gasilcev Dražen Slavica. Slednji je bil od navedenih najbolj izpostavljen, saj je bila celotna preiskava v nadaljevanju osredotočena nanj. Ko pa se je v sodnem procesu zoper njega pokazalo, da bi lahko odgovornost naprtili nekaterim pomembnim institucijam v državi, kot sta hrvaška policija in vojska, je na pomoč priskočil naravni fenomen, imenovan eruptivni požar. Najlažje je bilo tako zaključiti, da je bil za tragedijo kriv naravni pojav, ker tako ni bilo treba nikomur prevzeti odgovornosti.

V procesu sojenja zoper Dražena Slavico marsikdo dobi občutek, da se bo na koncu najverjetneje izkazalo, da je le "žrtveno jagnje" verige dejansko odgovornih. Dražen Slavica je bil postavljen pred sodišče, medtem ko so nekateri, ki bi morali prevzeti določeno odgovornost v primeru kornatske tragedije, še danes na vodilnih položajih v posameznih državnih institucijah. V tem primeru gre v prvi vrsti predvsem za odgovornost in učinkovitost delovanja sistema zaščite in reševanja v Republiki Hrvaški, predvsem Državne uprave za zaščito in reševanje, ki je odgovorna za koordinacijo, pripravo, načrtovanje in vodenje operativnih sil zaščite in reševanja. Očitki so namenjeni predvsem nefunkcioniranju samega sistema zaščite in reševanja v Republiki Hrvaški, slabi promociji Centra 112 ter dejstva, da v času največje nevarnosti požarov nista bila uporabna kar dva »kanaderja«, medtem ko so enega poslali na pomoč pri gašenju požarov v Grčijo.

Ob tem je potrebno omeniti, da spremembe v okrepitvah razpoložljivih gasilskih sil in sredstev zagotovo niso najustreznejša rešitev in da mora Republika Hrvaška narediti določene premike v organiziranosti sistemov kriznega upravljanja in vodenja ob naravnih in drugih nesrečah. Celotne zadeve bi se bilo potrebno lotiti bolj kompleksno, predvsem z osveščanjem ljudi o problematiki, z delom na področju preventive in vzgoje, z razvojem učinkovitega kriznega upravljanja in vodenja in šele nato s pomočjo krepitve sil in sredstev. Navsezadnje le

Nacionalni center za upravljanje in vodenje sistema zaščite in reševanja kaže določene usmeritve kriznega upravljanja v državi.

Po več kot dveh letih za smrt dvanajsterice na Hrvaškem ni odgovarjal še nihče. Po tem, ko je okrajno sodišče v Šibeniku ustavilo postopek zoper Dražena Slavico, je po pritožbi tožilstva ter posredovanju vrhovnega sodišča sodni proces v primeru kornatske tragedije zopet na začetku. Svojci in prijatelji pokojnih poskušajo sami sestaviti mozaik različnih informacij in razjasniti, kaj se je pravzaprav zgodilo na Kornatih. Ob tem se največkrat naslanjajo na razne teorije, ki se jih je v zadnjem času nabralo že kar nekaj.

Tako dandanes še vedno ostaja preveč odprtih in nerazrešenih vprašanj v primeru tragedije na Kornatih, zato se lahko upravičeno sprašujemo, kdaj in če sploh se bodo razjasnile vse okoliščine, vzroki in odgovornost vpletenih v tragediji, ki je zaznamovala hrvaško gasilstvo.

9 LITERATURA

1. Blažević, Davorka. 2009. Na kombinezonu poginulog na Kornatu pronađeni žuti tragovi kasetne bombe. *Slobodna Dalmacija*, 19. september. Dostopno prek: <http://slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/70762/Default.aspx> (25. maj 2010).
2. Božinovski, Igor. 2009. Hrvaška: rastoča sredoziemska protipožarna sila. *Revija Obramba*, 1. september. Dostopno prek: <http://www.obramba.com/zanimivosti.asp?ID=232&offset=10> (15. maj 2010).
3. Deljanin, Zorana. 2009. Sud odbacio kazneni progon Dražena Slavice. *Novi list*, 10. junij. Dostopno prek: <http://www.novolist.hr/2009/06/14/sud-odbacio-kazneni-progon-draze.aspx> (25. maj 2010).
- 4.--- 2010. Slučaj Kornati opet na početku. *Novi list*, 30. januar. Dostopno prek: <http://www.novolist.hr/2010/01/31/slucaj-kornati-opet-na-pocetku.aspx> (25. maj 2010).
5. *Delo*. 2007a. Gmotna škoda je velikanska. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/45767> (27. maj 2010).
- 6.--- 2007b. Tragedija na Kornatu posledica spleta nesrečnih okoliščin. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/47395> (25. maj 2010).
- 7.--- 2008. Obtožili bivšega poveljnika gasilcev. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/72055> (25. maj 2010).
8. *Dnevnik*. 2007. Zaradi tragedije na Hrvaškem ustanovitelj gasilskega društva naredil samomor. Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/novice/crna_kronika/269159/ (25. maj 2010).
9. --- 2008. Gasilci so umrli zaradi ognja, ne zaradi človeške napake. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/novice/eu/311161> (25. maj 2010).

10. Državno tožilstvo RH. 2007. *Podignuta optužnica protiv P. P. zbog izazivanja požara na Kornatima*. Dostopno prek: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?art=6007&sec=569> (16. junij 2010).
- 11.--- 2008. *Podignuta optužnica protiv D. S. zbog teškog kaznenog djela protiv opće sigurnosti*. Dostopno prek: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?art=6845> (16. junij 2010).
12. Državna uprava za zaštitu in reševanja. 2010. *O nama*. Dostopno prek: <http://www.duzs.hr/page.aspx?PageID=27> (25. maj 2010).
13. Grošelj, Klemen. 2003-2004. Potres v Posočju leta 1998. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* (17/18): 227-232.
14. Grubač, Jordanka. 2010. Mirakul na Kornatu: 12 križeva niklo u 60 dana. *Slobodna Dalmacija*, 23. maj. Dostopno prek: <http://www.slobodnadalmacija.hr/%C5%A0ibenik/tabid/74/articleType/ArticleView/articleId/103538/Default.aspx> (16. maj 2010).
15. Huljev, Željko. 2007. »Na životu me održala podrška obitelji stradalih«. *Jutarnji list*, 30. september. Dostopno prek: <http://www.jutarnji.hr/template/article/article-print.jsp?id=270456> (25 maj 2010).
16. Jurič, Žaklina. 2007. Proglašeno sedam dana žalosti u Šibensko-kninskoj županiji zbog tragedije na Kornatima. *Glas Dalmacije*, 5. julij. Dostopno prek: <http://www.glasdalmacije.hr/?show=0&article=3482> (16. maj 2010).
17. Jurjevič, Petar, Darko Vuletič, Joso Gračan in Gabrijela Seletkovič. 2009. Šumski požari u Republici Hrvatskoj (1992-2007). *Šumarski list* (1-2): 63-72.
18. Jurkovič, Marina. 2008. Uzrok pogibije vatrogasaca na Kornatu je - prirodna pojava. *Slobodna Dalmacija*, 22. avgust. Dostopno prek: <http://www.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/19513/Default.aspx> (25. maj 2010).

19. Kline, Mihael, Marko Polič in Vlasta Zabukovec. 1998. *Javnost in nesreče: obveščanje, opozarjanje, vplivanje*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
20. Malešič, Marjan. 2004. *Krizno upravljanje in vodenje v Sloveniji: izzivi in priložnosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 21.--- ur. 2006a. *Varnost v postmoderni družbi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 22.--- 2006b. Teorija kriznega komuniciranja. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* (20): 293-300.
23. Ministrstvo za obrambo RH. 2002. *Strategija obrane RH*. Dostopno prek: <http://www.morh.hr/hr/zakoni-i-strategije/strategije/strategija-obrane-nn33/02.html> (14. maj 2010).
24. Ministrstvo za notranje zadeve RH. 2009. *Požari i eksplozije 2008*. Dostopno prek: http://www.mup.hr/UserDocsImages/statistika/2009/pozar_2008.pdf (15. maj 2010).
- 25.--- 2007a. *Požar na Kornatima: smrtno stradalo 6 vatrogasaca*. Dostopno prek: <http://www.policija.hr/mup.hr/5860.aspx> (5. junij 2010).
- 26.--- 2007b. *Priopćenje Interdisciplinarne radne skupine o kornatskoj tragediji*. Dostopno prek: <http://www.mup.hr/6545/42.aspx> (6. junij 2010).
- 27.--- 2007c. *Odluka o proglašenju Dana žalosti povodom smrti vatrogasaca na otoku Kornatu*. Dostopno prek: <http://www.policija.hr/mup.hr/5869.aspx> (6. junij 2010).
28. Munda, Mirko. 2008. Ducat gasilcev umrlo zaradi naravnega požara. *Večer*, 17. junij. Dostopno prek: <http://www.vecer.com/clanek20080617005334782> (25. maj 2010).
29. Prezelj, Iztok. 2005. *Nacionalni sistem kriznega menedžmenta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

30. Ravlič, Ivo. 2009. *Jedini vatrogasac koji je preživio kornatsku tragediju dobit će sedam milijuna kuna odštete?* Dostopno prek: <http://www.index.hr/vijesti/clanak/jedini-vatrogasac-koji-je-prezivio-kornatsku-tragediju-dobit-ce-sedam-milijuna-kuna-odstete/452636.aspx> (16. maj 2010).
31. RTVSLO. 2007. *Hrvaški gasilci umrli zaradi opeklin.* Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/crna-kronika/hrvaski-gasilci-umrli-zaradi-opeklin/75825> (25. maj 2010).
32. Šimac, Goran. 2010. Bivšem zapovjedniku Slavici sudit će se u Zadru, a ne u Šibeniku. *Večerni list*, 22. april. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/vijesti/bivsem-zapovjedniku-slavici-sudit-ce-se-zadru-a-ne-sibeniku-clanak-130219> (15. maj 2010).
33. Talijaš, Ante. 2009. Nove fotografije kornatske tragedije: "Dosta je bilo zataškavanja, trebamo istinu o stradanju 12 vatrogasaca". *Slobodna dalmacija*, 28. junij. Dostopno prek: <http://urednik.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/59773/Default.aspx> (16. maj 2010).
34. Tomović, Brina. 2007. *V kornatski tragediji posijala svetla luč.* Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/v-kornatski-tragediji-posijala-svetla-luc/81042> (23. maj 2010).
35. Vlada RH. 2009. *Vlada kreće u izgradnju spomen područja na Kornatima.* Dostopno prek: http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/novosti_i_najave/2009/rujan/vlada_krece_u_izgradnju_spo men_podrucja_na_kornatima (16. maj 2010).
36. *Zakon o izmjenama in dopunama Zakona o zaštiti i spašavanju.* NN 38/2009. Dostopno prek: <http://www.zakon.hr/z/163/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-spa%C5%A1avanju> (7. maj 2010).